

Aldous Huxley

Galben de Crome

Traducere din limba engleză
și note de Daniela Rogobete

POLIROM
2017

Capitolul I

De-a lungul acestui tronson de cale ferată nu trecuse niciodată vreun expres. Toate trenurile – puținele care treceau – opreau în toate gările. Denis știa pe de rost numele acelor gări. Bole, Tritton, Spavin Delawarr, Knipswich for Timpany, West Bowlby și, într-un sfârșit, Camlet-on-the-Water. Camlet era gara unde cobora întotdeauna, lăsînd trenul să se tîrască leneș mai departe, numai bunul Dumnezeu știa pînă unde, în inima verde a Angliei.

Acum ieșeau pufăind din West Bowlby. Urma să coboare în gara următoare, slavă Domnului. Denis își luă lucrurile din plasa de bagaje și le îngrămădi pe locul din colțul din fața lui. O operațiune inutilă. Dar trebuie să-ți faci de lucru. Cînd termină, se lăsă să cadă înapoi pe banchetă și închise ochii. Era foarte cald.

Vai, ce mai călătorie! Erau două ore pierdute din viață, două ore în care ar fi putut face atît de multe, atît de multe – de pildă, să scrie poezia perfectă sau să citească o carte înălțătoare. În schimb... stomacul i se întoarse pe dos din cauza mirosului tapițeriei prăfuite de care se rezema.

Două ore. O sută douăzeci de minute. Puteai să faci orice în răstimpul ăsta. Orice. Nimic. Deh, avusese la dispoziție sute de ore și ce făcuse cu ele? Le irosise, prăpădisese minutele acelea prețioase, de parcă rezervorul lui ar fi fost fără sfârșit. Denis gemu în sinea lui, se osîndi pe sine și toate isprăvile

Respect pentru oameni și cărți

lui. Ce drept avea să se bucure de lumina soarelui, să ocupe locurile din colț ale vagoanelor de clasa a treia, să trăiască? Nici unul, nici unul, nici unul.

Îl cuprinseseră tristețea și o mîhnire nostalgică indefinită. Avea douăzeci și trei de ani și, vai!, conștientiza lucrul acesta într-un fel agonizant.

Trenul se opri hurducăind. Ajunsesese în cele din urmă la Camlet. Denis sări în picioare, își îndesă pălăria pe ochi, scotoci prin grămada de bagaje, se aplecă pe fereastră, strigă după un hamal, luă cîte o geantă în fiecare mîină, apoi trebui să le lase iarăși jos, ca să poată deschide ușa. Cînd reuși în sfîrșit să ajungă pe peron laolaltă cu bagajele, o luă la fugă pe lîngă tren către vagonul de bagaje.

— O bicicletă, o bicicletă! strigă el la bagajist, cu răsufierea tăiată.

Se simțea un om de acțiune. Bagajistul nu-l băgă în seamă, ci continuă să înmîneze metodic, unul cîte unul, pachetele cu destinația Camlet.

— O bicicletă! repetă Denis. O chestie verde, cu ghidon în cruce, pe numele Stone. S-T-O-N-E.

— Toate la timpul lor, domnule, spuse împăciuitor bagajistul. Era un om voinic și impunător, cu o barbă de marinar. Ți-l putea imagina acasă, bînd ceai, înconjurat de o familie numeroasă. Probabil că exact cu același ton le vorbea și copiilor săi cînd nu erau cumiți.

— Toate la timpul lor, domnule.

Omul de acțiune dinăuntrul lui Denis se prăbuși dezumflat. Își lăsă bagajul în urmă și o luă din loc pe bicicletă. Întotdeauna își lua cu el bicicleta atunci cînd mergea la țară. Ținea de teoria exercițiului fizic. Într-o bună zi te trezeai la ora șase și plecai pedalînd înspre Kenilworth sau Stratford-on-Avon – oriunde. Și, pe o rază de treizeci de kilometri în jur, în cursul vreunei excursii de după-amiază, găseai mereu biserici

normande sau conace în stil Tudor pe care le puteai vizita. Dintr-un motiv sau altul, nu ajungeau niciodată să fie vizitate, dar oricum era plăcut să știi că bicicleta era acolo și că într-o bună dimineață chiar te-ai putea trezi la ora șase.

Odată ajuns pe culmea dealului alungit care se înălța de la gara Camlet, simți că îi revine buna dispoziție. Lumea, descoperi el, era frumoasă. Dealurile albastrii din depărtare, grânele care se coceau pe pantele colinei de-a lungul căreia îl purta drumul, linia orizontului, neîntreruptă de copaci, care se tot modifica pe măsura ce el înainta – da, toate erau frumoase. Era copleșit de frumusețea acelor văi adânci, adăpostite între marginile crestei de sub el. Rotunjimi, rotunjimi. Repetă cuvântul încet, încercînd, pe măsură ce făcea asta, să găsească vreun termen prin care să dea glas admirației sale. Rotunjimi... nu, nu se potrivea. Făcu un gest din mîină, ca și cînd ar fi vrut să smulgă din aer expresia nimerită, și aproape căzu de pe bicicletă. Ce cuvînt putea să descrie linia curbă a acelor văi? Erau la fel de frumoase ca liniile corpului uman, erau tratate cu subtilitate artistică...

*Galbe*¹. Iată un cuvînt bun. Dar era în franceză. *Le galbe évasé de ses hanches*²: puteai citi oare vreun roman franțuzesc în care să nu apară expresia asta? Într-o zi o să pună cap la cap un dicționar pentru uzul romancierilor. *Galbe, gonflé, goulu; parfum, peau, pervers, potelé, pudeur; vertu, volupté*.³

Dar trebuia neapărat să găsească cuvîntul. Rotunjimi, rotunjimi... Acele văioage aduceau cu liniile unei cupe modelate în jurul sînului unei femei. Păreau a fi urmele adînc întipărite ale unui trup divin care se odihniise pe dealurile acelea.

1. Contur, profil, rotunjime (fr.).

2. Rotunjimea leneșă a șoldurilor ei (fr.).

3. Rotunjime, umflat, lacom; parfum, piele, pervers, durduluiu, pudoare; virtute, voluptate (fr.).

Exprimări greoaie – dar prin ele părea să se apropie de ceea ce dorea. Însemnat, îndesat, învăluit – mintea îi rătăcea de-a lungul unor coridoare ce răsunau de ecoul unor asonanțe și aliterații, tot mai departe și mai departe de țintă. Era îndrăgostit de frumusețea cuvintelor.

Devenind iarăși conștient de lumea din jurul său, se trezi pe culmea unui povârniș. Drumul cobora, abrupt și drept, într-o vale întinsă. Acolo, pe culmea cealaltă, un pic deasupra văii, se afla Crome, destinația sa. Frână. Această priveliște plăcută a Crome-ului te îndemna să zăbovești. Fațada cu cele trei turnuri proeminente se înălța brusc dintre copacii întunecați ai grădinii. Casa era scăldată din plin în lumina soarelui. Cărămida veche lucea rozaliu. Cît de coaptă și plină era, cît de superbă în savoarea ei! Și, în același timp, cît de austeră! Valea devenea din ce în ce mai abruptă. Bicicleta lui prindea viteză, în ciuda frînelor strînse. Pierdu controlul ghidonului și într-o clipă se năpusti la vale. Cinci minute mai târziu trecea de poarta curții celei mari. Ușa de la intrare era deschisă cu ospitalitate. Își lăasă bicicleta sprijinită de zid și intră. Îi va lua prin surprindere.

Capitolul II

Nu luă pe nimeni prin surprindere: nu avea pe cine. Totul era cufundat în tăcere. Denis rătăci dintr-o încăpere pustie într-alta, privind cu plăcere fotografiile familiare, mobila, toate urmele dezordonate de viață care zăceau împrăștiate ici și colo. Îi părea bine că erau cu toții plecați. Era amuzant să rătăcești prin casă ca și când ai fi explorat un Pompei mort, pustiit. Ce fel de viață ar scoate la lumină un excavator din ruinele acestea? Cum ar repopula oare aceste încăperi goale? Galeria cea lungă, cu șirurile ei de primitiviști italieni respectabili și (cu toate că, bineînțeles, nu puteai admite lucrul acesta în public) destul de plictisitori, cu sculpturile chinezești, cu mobila discretă și fără vîrstă. Salonul lambrisat, unde se găseau fotoliile tapițate, oaze de confort printre obiectele de epocă austere, care mortificau trupul. Apoi salonul de dimineață, cu pereții de un galben-lămîie palid, cu scaunele venețiene pictate și mesele rococo, cu oglinzile, cu picturile moderne. Biblioteca răcoroasă, spațioasă și întunecoasă, cu rafturile ticsite de cărți înălțate de la podea pînă în tavan, bogată în manuscrise insolite. Sufrageria englezească, trainică și cu iz de vin de Porto, cu masa cea mare din mahon, cu scaunele și servanta de secol optsprezece, cu fotografiile de secol optsprezece – portrete de familie și picturi cu animale meticulos realizate. Ce-ai putea reconstitui din toate acestea? Recunoșteați o parte considerabilă din făptura lui Henry

Wimbush în galeria cea lungă și în bibliotecă și, poate, ceva din Anne în salonul de dimineață. Și gata. Printre achizițiile a zece generații, cei vii lăsaseră doar câteva urme.

Pe masa din salonul de dimineață își văzu, zăcînd pe masă, propriul volum de versuri. Cît tact! Îl luă și-l deschise. Era ceea ce recenzenții numesc „un volum subțirel“. Citi la întîmplare:

...Doar liniștea și întunericul de umbre-ntreg golit,
Lucirile din Luna Park încă mai străjuiesc boltit,
Iar Blackpool, decupat din mohorîta noapte,
Cască un hău aprins, mormînt clocotitor de moarte.

Îl lăsa jos, clătina din cap și oftă. „Ce geniu eram pe atunci!“, gîndi el, ca un ecou al vîrstnicului Swift. Trecuseră aproape șase luni de cînd volumul fusese publicat. Se bucura la gîndul că nu avea să mai scrie niciodată ceva asemănător. Cine l-ar fi putut citi? se întrebă în sinea lui. Poate că Anne. Îi plăcea să creadă asta. Și poate că Anne se recunoscuse într-un final în hamadriada puietilor de plop, hamadriada cea zveltă, ale cărei mișcări erau aidoma legănatului unui copac tînăr în bătaia vîntului.

„Femeia care era copac“, așa își intitulase poezia. Îi oferise cartea atunci cînd ieșise de sub tipar, sperînd că poezia aceea îi va spune tot ce el nu îndrăznise să-i spună. Ea nu pomenise niciodată nimic despre asta.

Închise ochii și o văzu în minte într-o pelerină de catifea roșie, intrînd legănat în micul restaurant din Londra unde luau uneori cina împreună – cu trei sferturi de oră întîrziere, iar el, așezat la masă, amețit de nerăbdare, iritare și foame. Of, afurisita!

Îi trecu prin minte că, poate, gazda se afla în budoarul ei. Era o posibilitate. O să meargă să vadă. Budoarul doamnei Wimbush se afla în turnul central de deasupra grădinii din

față. O mică scară în spirală urca din hol pînă acolo. Denis urcă, bătu la ușă.

— Intră.

Aha, era acolo. Sperase mai degrabă să nu fie. Deschise ușă.

Priscilla Wimbush era întinsă pe sofa. O sugativă i se odihnea pe genunchi, iar ea rodea gînditoare capătul unui creion argintiu.

— Bună, spuse ea, ridicînd privirea. Uitasem că vii.

— Ei bine, mă tem că sînt deja aici, răspunse Denis pe un ton ironic. Îmi pare tare rău.

Doamna Wimbush rîse. Vocea ei, rîsul îi erau grave și masculine. Totul în ființa ei era masculin. Avea o față lată, pătrătoasă, de vîrstă mijlocie, cu un nas mare, proeminent, și niște ochi mici și verzui, iar întreg ansamblul era dominat de o coafură măreață și elaborată, de un portocaliu greu de imaginat. Atunci cînd o privea, Denis se gîndea întotdeauna la Wilkie Bard¹ deghezat în cîntăreață.

Asta am de gînd să fac,

Să cînt la operă,

Să cînt la op-pop-pop-pop-poperă.

Astăzi purta o rochie de mătase mov cu guler înalt și un șirag de perle. Costumația, atît de tipică unei matroane bogate, care amintea atît de mult de familia regală, o făcea să semene mai mult decît oricînd cu ceva scos din varieteuri.

— Ce-ai mai făcut în toată vremea asta? întrebă ea.

— Păi... zise Denis și ezită, aproape cu voluptate.

1. William August Smith, cîntăreț britanic de vodevil și musical, popular la începutul secolului al XX-lea și cunoscut pentru cîntecul său „*I Want to Sing in Opera*“.